

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. spalio 4 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisės aktų derinimas – Vežimas keliais – Mokesčių nuostatos – Direktyva 1999/62/EB – Sunkiasvorių krovininių transporto priemonių apmokestinimas už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra – Rinkliava – Valstybių narių pareiga taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas – Fiksuoto dydžio bauda – Proporcingumo principas – Tiesioginis direktyvos taikymas“

Byloje C-384/17

dėl *Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Sombathėjaus administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) 2017 m. birželio 13 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. birželio 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Dooel Uvoz-Izvoz Skopje Link Logistic N&N

prieš

Budapest Rendőrfőkapitánya

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, teisėjai E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (pranešėja) ir F. Biltgen,

generalinis advokatas M. Bobek,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Koós ir Z. Fehér,
- Europos Komisijos, atstovaujamos L. Havas ir J. Hottiaux,

susipažinęs su 2018 m. birželio 26 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vengrų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1999 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovinių transporto priemonių apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra (OL L 187, 1999, p. 42; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk. 4 t. p. 372), iš dalies pakeistos 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/76/ES (OL L 269, 2011, p. 1, toliau – Direktyva 1999/62), 9a straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant *Dooel Uvoz-Izvoz Skopje Link Logistic N&N* (toliau – *Link Logistic N&N*) ir *Budapest Rendőrfőkapitánya* (Budapešto centrinis policijos komisariatas) ginčą dėl baudos skyrimo *Link Logistic N&N* už naudojimąsi greitkelio atkarpa nesumokėjus reikalaujamo mokesčio.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 1999/62 1, 12 ir 15 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:
 - „1) siekiant pašalinti transporto įmonių konkurencijos iškraipymus valstybėse narėse reikia suderinti apmokestinimo sistemas bei nustatyti sąžiningus vežėjų apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra būdus;
 - <...>
 - 12) esamų konkurencijos iškraipymų negalima pašalinti vien derinant mokesčius ar degalų akcizus; vis dėlto, kol bus įdiegtos techniškai ir ekonomiškai tinkamesnės apmokestinimo formos, tokie iškraipymai gali būti sumažinti suteikiant galimybę išlaikyti arba įvesti rinkliavas ir (arba) greitkelių naudotojo mokesčius; be to, valstybėms narėms reikėtų leisti įvesti rinkliavą už naudojimąsi tiltais, tuneliais ir kalnų pervažomis;
 - <...>
 - 15) naudotojo mokesčių tarifai turėtų būti nustatomi pagal naudojimosi konkrečia infrastruktūra trukmę bei diferencijuojami pagal kaštus, atsirandančius dėl kelių transporto priemonių.“
- 4 Šios direktyvos 1 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma transporto priemonių mokesčiams, rinkliavoms ir naudotojo mokesčiams, kurie imami už 2 straipsnyje apibrėžtas transporto priemones.“
- 5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje numatyta:

„Šioje direktyvoje:

 - b) „rinkliava“ yra nustatyto dydžio suma, mokama už transporto priemonę pagal nuvažiuotą atstumą naudojantis atitinkama infrastruktūra ir pagal transporto priemonės tipą, kurią sudaro infrastruktūros mokestis ir (arba) išorinių kaštų mokestis;

<...>“

6 Direktyvos 1999/62 7 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Nedarant poveikio 9 straipsnio 1a daliai, valstybės narės gali palikti galioti arba nustatyti rinkliavas ir (arba) naudotojo mokesčius transeuropiniame kelių tinkle arba tam tikrose to tinklo atkarpose ir kitose papildomose savo greitkelių tinklo atkarpose, kurios nėra transeuropinio kelių tinklo dalis, jeigu laikomasi šio straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalyse bei 7a–7k straipsniuose nustatytų sąlygų. Tai nedaro poveikio valstybių narių teisei laikantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo taikyti rinkliavas ir (arba) naudotojo mokesčius kituose keliuose, jeigu taikant rinkliavas ir (arba) naudotojo mokesčius tokiuose kituose keliuose nediskriminuojami tarptautinio eismo dalyviai ir neiškreipiama operatorių konkurencija.“

7 Šios direktyvos 9a straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato tinkamą kontrolę ir sankcijų sistemą, taikomą pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų pažeidimams; jos imasi visų būtinų priemonių, siekdamos užtikrinti jų įgyvendinimą. Nustatytos sankcijos privalo būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

Vengrijos teisė

Kelių eismo įstatymas

8 *Közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény* (1988 m. Kelių eismo įstatymas Nr. I; toliau – Kelių eismo įstatymas) 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bauda skiriama kiekvienam asmeniui, kuris pažeidžia šio įstatymo nuostatas, specialias teisės normas ar Bendrijos teisės aktų nuostatas, susijusias su:

<...>

m) už nuvažiuotą apmokestinamo kelio ruožą mokėtina rinkliava.

<...>“

9 Kelių eismo įstatymo 21 straipsnyje numatyta:

„1. Transporto priemonės valdytojas arba 21/A straipsnio 2 dalyje numatytu atveju – asmuo, kuriam buvo patikėta naudoti transporto priemonę, atsako už tai, kad valdant arba naudojant transporto priemonę būtų laikomasi specialiuose teisės aktuose įtvirtintų nuostatų, susijusių su:

<...>

h) už nuvažiuotą apmokestinamo kelio ruožą mokėtina rinkliava.

<...>

2. Už 1 dalyje numatytos pareigos pažeidimą transporto priemonės valdytojui arba 21/A straipsnio 2 dalyje numatytu atveju – asmeniui, kuriam buvo patikėta naudoti transporto priemonę, skiriama nuo 10 000 iki 300 000 [Vengrijos forintų (HUF)] (apytiksliai nuo 32 EUR iki 974 EUR) dydžio administracinė bauda. Tikslūs administracinių baudų už įvairių nuostatų pažeidimus dydžiai nustatomi vyriausybės nutarimu. Jeigu ta pačia veika padaryti kelių taisyklių pažeidimai, kurie nagrinėjami per tą pačią procedūrą, skiriama bauda lygi visų už kiekvienos taisyklės pažeidimą numatytų baudų dydžių sumai.

<...>

5. Atsižvelgusi į 1 dalies nuostatą, vyriausybė nutarime nustato pažeidimų, už kuriuos transporto priemonės valdytojui gali būti paskirta administracinė bauda, <...> sąrašą.“

Kelių rinkliavos įstatymas

- 10 *Az autópályák, autótutak és főutak használatáért fizetendő, megített úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény* (2013 m. Įstatymas Nr. LXVII dėl rinkliavos už nuvažiuotą kelio ruožą greitkeliais, magistralėmis ir nacionalinės reikšmės keliais; toliau – Kelių rinkliavos įstatymas) 3 straipsnio 1 ir 6 dalyse numatyta:

„1. Važiuoti apmokestinamu kelio ruožu leidžiama tik gavus pagal šį įstatymą numatytą leidimą važiuoti keliu.

<...>

6. Už 1 dalyje numatytos pareigos vykdymą, kiek tai susiję su jo eksploatuojama transporto priemone, atsako <...> transporto priemonės valdytojas.“

- 11 Kelių rinkliavos įstatymo 14 straipsnyje numatyta:

„Išskyrus 9 straipsnyje numatytas išimtis, pripažįstama, kad naudotis keliu neleidžiama, kai:

- a) apmokestinama kelio atkarpa važiuojama neįsigijus kelio rinkliavos bilieto ir su kelio rinkliavos administratoriumi nėra sudarytos galiojančios sutarties, pagal kurią vadovaujantis šiuo įstatymu įstaigai, kuriai pavesta rinkti kelio rinkliavą, turėjo būti pateiktos deklaracijos ir sumokėti mokesčiai,
- b) apmokestinama kelio atkarpa važiuojama deklaravus mažesnę tarifo ar aplinkosaugos kategoriją, nei reikalaujama, arba
- c) apmokestinama kelio atkarpa važiuojama prieš tai neįsigijus kelio rinkliavos bilieto, nors su kelio rinkliavos administratoriumi yra sudaryta galiojanti sutartis, pagal kurią vadovaujantis šiuo įstatymu kelio rinkliavą surenkančiam asmeniui turėjo būti pateiktos deklaracijos ir sumokėtos rinkliavos, tačiau minėtu kelio ruožu važiuojama neįvykdžius nutarime, kuriuo įgyvendinamas šis įstatymas, nustatytų leidimo išdavimo reikalavimų dėl transporto priemonės.“

- 12 Šio įstatymo 15 straipsnyje nustatyta:

„1. Baudos dydis nustatomas taip, kad paskatintų rinkliavos mokėtoją sumokėti reikalaujamą kelių rinkliavą.

2. Skirtų baudų sumos skiriamos į valstybės biudžetą kaip biudžeto pajamos, įrašytos [*az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. Törvény*] (2011 m. Įstatymas Nr. CXCV dėl valstybės finansų) 14 straipsnio 4 dalies d punkte numatytoje eilutėje. Bauda sumokama jos sumą [Vengrijos] forintais pervedant į pagal šį įstatymą priimtame akte nurodytą sąskaitą.“

- 13 Minėto įstatymo 16 straipsnyje numatyta:

„Važiavimas keliu neturint leidimo, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą, pripažįstamas pažeidimu, už kurį pagal Kelių eismo įstatymą gali būti skiriama bauda.“

- 14 Kelių rinkliavos įstatymo 29/A straipsnio, kuris į šį įstatymą įterptas 2014 m. Įstatymu Nr. LIV ir kuris įsigaliojo 2014 m. lapkričio 9 d., 1, 4, 6 ir 7 dalyse nustatyta:

„1. Pareiškėjas, 2–4 dalyse numatytais atvejais pateikęs prašymą pagal 6 ir 7 dalis (toliau – prašymas) įstaigai, kuriai pavesta rinkti kelio rinkliavą (toliau – rinkliavos rinkėjas), šio įstatymo numatytomis sąlygomis atleidžiamas nuo baudos, skirtos už 2013 m. liepos 1 d.–2014 m. kovo 31 d. naudojimąsi keliu neturint leidimo, kaip tai suprantama pagal šio įstatymo 14 straipsnio a punktą.

<...>

4. Remiantis pagrįstu prašymu, pareiškėjas, kaip tai numatyta 7 dalyje, atleidžiamas nuo baudos, skirtos už 14 straipsnio a punkte numatytą pažeidimą, mokėjimo, jeigu bauda, važiuojant su galiojančiu kelio rinkliavos bilietu kontrolės punkto kryptimi, skirta daugiausia vieną kartą kelio, už kurį mokėtina rinkliava, atkarpoje arba į ją vedančiame kelyje, kelių tinkle, esančiame lygiagrečiai keliui, kuriuo atitinkama transporto priemonė tuo momentu turėjo leidimą važiuoti, bet nepasinaudojo jo galiojimo laikotarpiu.

<...>

6. Be to, nepažeidžiant 2–4 dalyse numatytų reikalavimų, nuo baudos mokėjimo atleidžiama tik su sąlyga, kad pareiškėjas, prieš pateikdamas prašymą kelio rinkliavos rinkėjui, sumoka už vieną baudą skaičiuojamą 12 000 HUF (maždaug 39 EUR) dydžio aptarnavimo mokestį su pridėtinės vertės mokesčiu ir kartu su prašymu pateikia šių mokesčių sumokėjimo įrodymų. <...>

7. Prašymas gali būti pateiktas per šešiasdešimt dienų po 2014 m. Įstatymo Nr. LIV, iš dalies keičiančio [Kelių rinkliavos įstatymą], įsigaliojimo. Remiantis pateiktu prašymu, su sąlyga, kad jo turinys atitinka šio įstatymo reikalavimus ir jame nenurodyti kelio rinkliavos rinkėjo duomenų bazėje pateiktų duomenų neatitinkantys duomenys, kelio rinkliavos rinkėjas parengia pažymėjimą, kuriame nurodoma, jog jeigu įgyvendinti 2–4 dalyse nustatyti reikalavimai, pareiškėjas atleidžiamas nuo baudos mokėjimo. Toks pažymėjimas neišduodamas tuo atveju, jeigu prašyme nurodyti duomenys skiriasi nuo kelio rinkliavos rinkėjo duomenų bazėje esamų duomenų. Kelio rinkliavos rinkėjas pažymą išduoda per 120 dienų terminą, skaičiuojamą nuo prašymo pateikimo dienos. <...>“

Vyriausybės nutarimas Nr. 410/2007

- 15 *A közgazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegések köréről, az e tevékenységekre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, felhasználásának rendjéről és az ellenőrzésben történő közreműködés feltételeiről szóló 410/2007. (XII. 29.) Korm. rendelet (2007 m. gruodžio 29 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 410 dėl kelių eismo taisyklių pažeidimų, už kuriuos skiriamos administracinės baudos, šių baudų dydžio, jų skyrimo ir bendradarbiavimo atliekant patikrinimus keliuose sąlygų, toliau – Vyriausybės nutarimas Nr. 410/2007) 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:*

„Pagal [Kelių eismo įstatymo] 21 straipsnio 1 dalį padarius 2–8/A straipsnių pažeidimą transporto priemonės valdytojui <...> skiriama šiame nutarime nustatyto dydžio administracinė bauda.“

- 16 Vyriausybės nutarimo Nr. 410/2007 8/A straipsnyje nustatyta:

„1. Pagal [Kelių eismo įstatymo] 21 straipsnio 1 dalies h punktą padaręs 9 priede numatytus pažeidimus transporto priemonės valdytojas privalo sumokėti pagal transporto priemonės kategoriją nustatyto dydžio baudą.

2. Transporto priemonės valdytojui negali būti dar kartą skirta 1 dalyje nurodyta bauda už važiavimą ta pačia transporto priemone neturint leidimo bent aštuonias valandas po to, kai buvo konstatuotas ta pačia priemone padarytas pirmasis pažeidimas.

<...>“

17 Šio nutarimo 9 priede nurodyta:

„A	B		
	B1	B2	B3
1. Kelių rinkliavos įstatymo pažeidimas	Pagal transporto priemonės kategoriją skiriamos baudos dydis		
	J2	J3	J4
2. 14 straipsnio a punkto pažeidimas	140 000	150 000	165 000
3. 14 straipsnio b punkto pažeidimas	80 000	90 000	110 000
4. 14 straipsnio c punkto pažeidimas	140 000	150 000	165 000“

Vyriausybės nutarimas Nr. 209/2013

18 *Az ED törvény végrehajtásáról szóló 209/2013 (VI.18.) Korm. rendelet* (2013 m. birželio 18 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 209, kuriuo įgyvendinamas Kelių rinkliavos įstatymas, toliau – Vyriausybės nutarimas Nr. 209/2013) 24 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Tam tikra kelio atkarpa leidžiama važiuoti tokia transporto priemone, kurios techniniai duomenys nurodyti įsigytame kelio rinkliavos biliete. Kelio rinkliavos bilieto negalima perleisti ir negalima keisti kelio rinkliavos arba transporto priemonės duomenų, nurodytų jį įsigyjant. Kelio rinkliavos bilietas važiuoti maršrutu, kuris prasideda iš anksto nustatytą dieną, ir galioja:

- a) nuo įsigijimo momento iki kitos dienos pabaigos, jeigu galiojimo terminas prasideda įsigijimo dieną,
- b) nuo nurodytos kalendorinės dienos pradžios iki kitos dienos pabaigos, jeigu bilietas įsigytas daugiausia prieš 30 dienų iki nurodytos kelionės pradžios.“

19 Šio nutarimo 26 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta:

„Prieš pradėdamas važiuoti kelio atkarpa, už kurią mokėtina kelio rinkliava, asmuo, atsakingas už kelio rinkliavos sumokėjimą, privalo įsitikinti, kad tarp jo ir kelio rinkliavos administratoriaus yra tokie teisiniai santykiai, dėl kurių jis iš tikrųjų gali pasinaudoti [elektronine kelio rinkliavos surinkimo] sistema, ir kad įsigytas kelio rinkliavos bilietas atitinka faktinį maršrutą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20 2015 m. spalio 29 d. 19 val. 34 min. įmonės *Link Logistik N&N*, registruotos Buvusioje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje, valdoma J4 kategorijos, kaip ji suprantama pagal Vyriausybės nutarimą Nr. 410/2007, sunkiasvorė krovininė transporto priemonė važiavo Vengrijoje mokama kelio atkarpa, neturėdama galiojančio mokėjimo kvito ir nesumokėjusi rinkliavos, proporcingos šia atkarpa nuvažiuotam atstumui.

- 21 Tą pačią dieną 19 val. 52 min. šios transporto priemonės vairuotojas savo iniciatyva sumokėjo 19 573 HUF (apie 63 EUR) mokestį, kuris turėjo būti mokamas už visą mokamo kelio atkarpą, kuria jis ketino važiuoti, ir tęsė savo kelionę šia atkarpa.
- 22 Vis dėlto *Le Vas Megye Rendőrfőkapitánya* (Vašo medės centrinis policijos komisariatas, Vengrija) 2016 m. sausio 15 d. sprendimu skyrė *Link Logistik N&N* 165 000 HUF (apie 532 EUR) administracinę baudą pagal Kelių eismo įstatymo 21–21/B straipsnius ir Vyriausybės nutarimo Nr. 410/2007 1 straipsnio 1 dalį ir 8/A straipsnį, motyvuodamas tuo, kad, pažeidžiant Kelių rinkliavos įstatymo 14 straipsnio a punktą, aptariama transporto priemone buvo važiuojama prieš tai nesumokėjus reikalaujamo mokesčio.
- 23 Budapešto centrinis policijos komisariatas paliko galioti šį sprendimą motyvuodamas tuo, kad taikytini nacionalinės teisės aktai, kiek tai susiję su baudos dydžiu, administracinėms institucijoms nepalieka jokios diskrecijos. Ši institucija esą neturi įgaliojimų atsižvelgti į teisingumo sumetimus ir gali remtis tik įstatyme numatytais veiksniais, tarp kurių nėra nei aplinkybių, kuriomis remiasi *Link Logistik N&N*, kaip antai netrukus *a posteriori* įsigyto kelio rinkliavos bilieto už visą apmokestinamą kelio atkarpą, nei aplinkybių, kurios galbūt sudarė kliūtis įsigyti kelio rinkliavos bilietą prieš naudojantis apmokestinama kelio atkarpa.
- 24 *Link Logistik N&N* ieškinį dėl Budapešto centrinio policijos komisariato sprendimo pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme – *Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Sombathėjaus administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija), be kita ko, teigdama, kad Vengrijos teisės aktai neatitinka Sąjungos teisės. Ji mano, jog, kadangi ji turėjo sumokėti tokio dydžio baudą, kuri skiriama asmenims ar įmonėms, iš viso nepirkusiems kelio rinkliavos bilieto, ši bauda yra per didelė.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad byloje, kuriose buvo priimtas 2017 m. kovo 22 d. Sprendimas *euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229) ir kurių aplinkybės yra analogiškos toms, kurios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, Teisingumo Teismas išaiškino Direktyvos 1999/62 9a straipsnyje numatytą proporcingumo reikalavimą ir konstatavo, kad Vengrijos teisės aktuose nustatyti baudų dydžiai jo neatitinka.
- 26 Pagrindinę bylą nagrinėjančiam prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visų pirma kyla klausimas, ar ši nuostata yra taikoma tiesiogiai.
- 27 Tas teismas taip pat mano, kad toks reikalavimas nėra neribotas. Nors dėl Sąjungos teisės viršenybės ir valstybėms narėms tenkančios lojalumo pareigos gali būti netaikoma nacionalinė teisė, prieštaraujanti netiesiogiai taikomai direktyvos nuostatai, nebūtina, o kartais netgi neįmanoma papildyti nacionalinės teisės pateikiant teisinį aiškinimą.
- 28 Todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, direktyvą atitinkantis nacionalinės teisės aiškinimas negali tapti slapta teisėkūros veikla, kuria perimama nacionalinio teisės aktų leidėjo kompetencija ir kuria peržengiamos institucijų, įgaliotų taikyti teisę, kompetencijos ribos.
- 29 Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, nagrinėjamu atveju, aiškinant nacionalinę teisę pagal Direktyvą 1999/62, neįmanoma be nacionalinio teisės aktų leidėjo įsikišimo papildyti Kelių eismo įstatymo 21 straipsnio 2 dalies į ją įterpiant proporcingumo reikalavimą, nes, pirma, šioje nuostatoje, kiek tai susiję su paties baudų dydžio nustatymu, pateikiama nuoroda į vyriausybės nutarimą ir, antra, Vengrijos teisės aktuose, kurie turi būti taikomi ir aiškinami, šio proporcingumo reikalavimo nėra.
- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad dėl klausimo, ar nacionaliniam teisės aktų leidėjui neįtraukus proporcingumo reikalavimo į nacionalinę teisę ši teisė gali būti aiškinama laikantis Sąjungos teisės, specialistai nesutaria ir yra skirtingų nuomonių.

- 31 Šiomis aplinkybėmis *Szombathelyi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Sombathėjaus administracinių ir darbo bylų teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Direktyvos 1999/62] 9a straipsnyje numatytas proporcingumo reikalavimas, kurio aiškinimą Teisingumo Teismas pateikė 2017 m. kovo 22 d. [Sprendime *euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229)], yra tiesiogiai taikoma šios direktyvos nuostata?
2. Jei [šioje nuostatoje] numatytas proporcingumo reikalavimas, kurio aiškinimą Teisingumo Teismas pateikė 2017 m. kovo 22 d. [Sprendime *euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229)], nėra tiesiogiai taikoma šios direktyvos nuostata:

ar pagal Sąjungos teisę atitinkantį valstybės narės teisės aiškinimą leidžiama ir reikalaujama, kad valstybės narės teismas ir valstybės narės administracinė institucija be valstybės narės teisėkūros organo įsikišimo papildytų šioje byloje nagrinėjamus Vengrijos teisės aktus taip, kad į juos būtų įtraukti 2017 m. kovo 22 d. Teisingumo Teismo [sprendime *euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229)] apibrėžti materialiniai proporcingumo reikalavimo kriterijai?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 32 Prejudiciniais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar sankcijų, kurias valstybės narės taiko už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal Direktyvą 1999/62, pažeidimą, proporcingumo, numatyto šios direktyvos 9a straipsnyje, reikalavimas yra tiesiogiai taikoma nuostata ir, jeigu į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar atitinkamos valstybės narės teismai ir administracinės institucijos gali arba turi tam, kad nacionalinė teisė būtų aiškinama vadovaujantis Sąjungos teise, be nacionalinio teisės aktų leidėjo įsikišimo papildyti atitinkamus nacionalinės teisės aktus pridėdamos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje apibrėžtus materialinius kriterijus.

Dėl priimtinumų

- 33 Vengrijos vyriausybė ginčija pateiktų klausimų priimtinumą teigdama, kad, kiek tai susiję su pirmu klausimu, kadangi Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją galima lengvai pritaikyti pagrindinėje byloje, į šį klausimą nereikia atsakyti siekiant išnagrinėti pagrindinę bylą ir, kiek tai susiję su antru klausimu, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų matyti, kad jis tikisi, jog Teisingumo Teismas jam nurodys, kaip pagrindinėje byloje aiškinti nacionalinę teisę vadovaujantis Sąjungos teise, o tai priklauso nacionalinio teismo jurisdikcijai.
- 34 Dėl nepriimtinumų grindžiamo pirmojo prieštaravimo primintina, kad, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimui, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes turi įvertinti, ar reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad galėtų priimti savo sprendimą, ir kokia Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarba. Todėl, kadangi pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą (žr., be kita ko, 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein*, C-210/16, EU:C:2018:388, 47 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 35 Vadinasi, klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas arba galiojimo vertinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu

Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (žr., be kita ko, 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Zheng*, C-190/17, EU:C:2018:357, 21 punktą).

- 36 Šiuo atveju taip nėra. Iš tiesų, nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą faktinės ir teisinės aplinkybės išdėstytos pakankamai aiškiai, kad būtų galima nustatyti pateiktų klausimų turinį. Taip pat prašyme priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nurodytos priežastys, dėl kurių šį prašymą pateikusiame teismui kyla klausimų dėl to, kaip aiškinti Direktyvos 1999/62 9a straipsnį, visų pirma jame įtvirtintą proporcingumo reikalavimą, kurį Teisingumo Teismas išaiškino 2017 m. kovo 22 d. Sprendime *euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229). Galiausiai prašomas išaiškinimas turi sąsają su ginču pagrindinėje byloje ir jo dalyku, o prejudiciniai klausimai nėra hipotetiniai, nes Teisingumo Teismo atsakymas turės tiesioginės įtakos baudai, kuri gali būti skirta arba neskirta ieškovei pagrindinėje byloje.
- 37 Kiek tai susiję su nepriimtiniu grindžiamu antruoju prieštaravimu, žinoma, pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas neturi išdėstyti savo pozicijos dėl nacionalinės teisės nuostatų aiškinimo, nes toks aiškinimas iš tiesų priklauso išimtinai nacionalinių teismų jurisdikcijai (2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Grupo Norte Facility*, C-574/16, EU:C:2018:390, 32 punktas).
- 38 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo suformuluoti klausimai susiję su tuo, kaip turi būti aiškinama ne Vengrijos teisė, bet Sąjungos teisė, konkrečiai – proporcingumo reikalavimas, numatytas Direktyvos 1999/62 9a straipsnyje, taip pat pasekmės, kurių kyla iš 2017 m. kovo 22 d. Sprendimo *euro-Team ir Spirál-Gép* (C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229), o tai priklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai.
- 39 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pateiktus klausimus reikia pripažinti priimtinais.

Dėl esmės

Pirminės pastabos

- 40 Reikia priminti, kad proporcingumo principas yra bendrųjų Sąjungos teisės principų, kuriais grindžiamos valstybės narės bendros konstitucinės tradicijos ir kurių turi būti paisoma nacionalinės teisės aktuose, patenkančiuose į Sąjungos teisės taikymo sritį arba ją įgyvendinančiuose, dalis (žr., be kita ko, 2014 m. birželio 12 d. Nutarties *Pańczyk*, C-28/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:2003, 26 punktą). Pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad valstybės narės priimtų priemones, tinkamas siekiamiems tikslams įgyvendinti ir neviršijančias to, kas būtina jiems pasiekti (šiuo klausimu žr. 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 68 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 41 Šis principas, kuris taip pat įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 49 straipsnio 3 dalyje, kurioje numatyta, kad bausmės griežtumas neturi būti neproporcingas pažeidimui, remiantis Chartijos 51 straipsnio 1 dalimi taikomas valstybės narėms, kai jos įgyvendina Sąjungos teisę.
- 42 Taigi sankcijos griežtumas turi atitikti atitinkamo pažeidimo sunkumą, nes toks reikalavimas išplaukia tiek iš Chartijos 52 straipsnio 1 dalies, tiek iš bausmių proporcingumo principo, įtvirtinto jos 49 straipsnio 3 dalyje (šiuo klausimu žr. 2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Garlsson Real Estate ir kt.*, C-537/16, EU:C:2018:193, 56 punktą).

- 43 Iš Pagrindinių teisių chartijos paaiškinimų (OL C 303, 2007, p. 17) matyti, kad, remiantis Chartijos 52 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgiant į tai, jog jos 49 straipsniu užtikrinama teisė taip pat atitinka teisę, kuri garantuojama 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK), jos prasmė ir apimtis yra tokios pat, kaip ir numatytos EŽTK. Todėl Europos žmogaus teisių teismo reikalavimai, susiję su sankcijų proporcingumu, yra taikomi tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal siejamas Chartijos 17 straipsnio 1 dalį, 51 straipsnio 1 dalį ir 52 straipsnio 1 ir 3 dalis.
- 44 Be to, reikia pažymėti, kad, siekdamas nustatyti, ar buvo padarytas nuosavybės teisės, įtvirtintos 1952 m. kovo 20 d. pasirašyto Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos papildomo protokolo Nr. 1 1 straipsnyje, kuriame numatyta, kad kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę, kad būtų gerbiama jo nuosavybė, pažeidimas, Europos žmogaus teisių teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, vertino, ar piniginės sankcijos, tiek baudžiamosios, tiek administracinės, nereiškia tokios pernelyg didelės naštos asmeniui ar nuosavybės atėmimo iš asmens, su kuriuo jos susijusios, kad jos laikytinos neproporcingomis (žr., be kita ko, 2013 m. birželio 18 d. EŽTT sprendimo *S.C. Complex Herta Import Export S.R.L. Lipova prieš Rumuniją*, CE:ECHR:2013:0618JUD001711804, 38 punktą ir 2014 m. kovo 4 d. EŽTT sprendimo *Grande Stevens ir kt. prieš Italiją*, CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, 199 punktą).
- 45 Vadinas, pagal proporcingumo principą reikalaujama, kad, pirma, skirta sankcija atitiktų pažeidimo sunkumą ir, antra, skiriant sankciją ir nustatant baudos dydį būtų atsižvelgta į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes.
- 46 Į pateiktus klausimus reikia atsakyti atsižvelgiant į minėtus aspektus.

Dėl pirmo ir antro klausimų

- 47 Svarbu priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją visais atvejais, kai direktyvos nuostatos, atsižvelgiant į jų turinį, yra besąlygiškos ir pakankamai aiškos, privatūs asmenys gali jomis remtis prieš valstybę narę jos teismuose, jeigu ji laiku neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba ją perkėlė netinkamai (2017 m. vasario 15 d. Sprendimo *British Film Institute*, C-592/15, EU:C:2017:117, 13 punktas).
- 48 Šiuo aspektu reikia išnagrinėti atitinkamos nuostatos pobūdį, struktūrą ir formuluotę (1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 12 punktas). Taip yra, be kita ko, tuo atveju, kai atitinkamoje direktyvos nuostatoje yra įtvirtinta pareiga, kuriai nenumatyta jokių išlygų ar sąlygų, dėl kurios, atsižvelgiant į jos pobūdį, Sąjungos institucijos ar valstybės narės neturi priimti jokio akto ir kurią vykdydamos valstybės narės neturi jokios diskrecijos (žr., be kita ko, 1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 6 ir 13 punktus, taip pat 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Gavieiro Gavieiro ir Iglesias Torres*, C-444/09 ir C-456/09, EU:C:2010:819, 79 punktą).
- 49 Taigi šiuo atveju reikia išnagrinėti, ar Direktyvos 1999/62 9a straipsnyje numatytas proporcingumo reikalavimas jo turinio požiūriu yra besąlyginis ir pakankamai tikslus, kad privatus asmuo juo galėtų remtis prieš valstybę narę jos nacionalinėse institucijose.
- 50 Remiantis šia nuostata, valstybės narės nustato sankcijų sistemą, taikomą už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą, pažeidimus, o šios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.
- 51 Todėl tam, kad būtų įgyvendintas proporcingumo principas pagal Direktyvą 1999/62, valstybės narės turi priimti reikalingus teisės aktus pagal savo nacionalinę teisę, nes šios direktyvos 9a straipsnyje yra įtvirtinta pareiga, dėl kurios pobūdžio šios valstybės narės turi priimti teisės aktą, ir jos turi didelę diskreciją šią pareigą perkeldamos į nacionalinę teisę.

- 52 Tokiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad šioje direktyvoje nėra konkretesnių taisyklių dėl minėtų nacionalinių sankcijų nustatymo ir, be kita ko, nenurodyta jokie aiškūs kriterijai, kaip vertinti šių sankcijų proporcingumą (2017 m. kovo 22 d. Sprendimo *euro-Team ir Spirál-Gép*, C-497/15 ir C-498/15, EU:C:2017:229, 38 punktą).
- 53 Taigi, kadangi Direktyvos 1999/62 9a straipsnis reikalauja valstybių narių įsikišimo ir suteikia joms didelę diskreciją, dėl savo turinio jis negali būti laikomas besąlyginiu ir pakankamai tikslu ir dėl to jis neturi tiesioginio poveikio.
- 54 Priešingas aiškinimas praktikoje lemtų diskrecijos, kuri suteikiama tik nacionaliniams teisės aktų leidėjams, kurie turi sukurti tinkamą sankcijų sistemą laikydamiesi Direktyvos 1999/62 9a straipsnio, panaikinimą.
- 55 Vadinas, pagrindinės bylos aplinkybėmis Direktyvos 1999/62 9a straipsnyje numatyto sankcijų proporcingumo reikalavimo negalima aiškinti taip, kad juo nacionalinis teismas įpareigojamas imtis veiksmų vietoj nacionalinio teisės aktų leidėjo.
- 56 Todėl Direktyvos 1999/62 9a straipsnis neturi tiesioginio poveikio ir tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, teisės subjektams nesuteikia teisės juo remtis nacionalinėse institucijose.
- 57 Vis dėlto reikia priminti, kad, vadovaujantis suformuota jurisprudencija, pagal direktyvą valstybės narėms atsirandantis įpareigojimas pasiekti joje numatytą rezultatą ir ESS 4 straipsnio 3 dalyje ir SESV 288 straipsnyje nustatyta pareiga imtis visų bendrų ar individualių priemonių, tinkamų užtikrinti šio įpareigojimo vykdymą, tenka visoms valstybių narių institucijoms, įskaitant ir teismus, jei tai priklauso jų jurisdikcijai (žr., be kita ko, 2016 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Martínez Andrés ir Castrejana López*, C-184/15 ir C-197/15, EU:C:2016:680, 50 punktą ir nurodytą jurisprudenciją ir 2018 m. sausio 24 d. Sprendimo *Pantuso ir kt.*, C-616/16 ir C-617/16, EU:C:2018:32, 42 punktą).
- 58 Siekiant įvykdyti šį įpareigojimą, pagal Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principą reikalaujama, kad nacionalinės institucijos pagal savo kompetenciją visus veiksmus atliktų atsižvelgdamos į visą vidaus teisės sistemą ir taikydamos joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas visiškas Sąjungos teisės veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (žr., be kita ko, 2016 m. liepos 13 d. Sprendimo *Pöpperl*, C-187/15, EU:C:2016:550, 43 punktą, taip pat 2018 m. birželio 28 d. Sprendimo *Crespo Rey*, C-2/17, EU:C:2018:511, 70 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).
- 59 Vis dėlto šis Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas turi tam tikras ribas. Nacionalinio teismo pareigą remtis Sąjungos teisės turiniu aiškinant ir taikant atitinkamas nacionalinės teisės normas riboja bendrieji teisės principai ir ši pareiga negali būti pagrindas nacionalinę teisę aiškinti *contra legem* (žr., be kita ko, 2016 m. liepos 13 d. Sprendimo *Pöpperl*, C-187/15, EU:C:2016:550, 44 punktą).
- 60 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti (tai turi patikrinti nacionalinis teismas), kad nacionalinę teisę aiškinant pagal Direktyvos 1999/62 9a straipsnį būtų pateiktas aiškinimas *contra legem*, nes nacionalinis teismas turėtų sumažinti ieškovei pagrindinėje byloje skirtos baudos dydį, nors Vengrijos teisės aktuose dėl kelių eismo pažeidimų aiškiai nurodytas baudų dydis, nenumatant galimybės jų sumažinti ir nereikalaujant, kad jos atitiktų proporcingumo principą.
- 61 Vis dėlto, vadovaujantis suformuota jurisprudencija, jeigu toks Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas neįmanomas, nacionalinis teismas privalo taikyti visą Sąjungos teisę ir ginti pagal ją suteikiamas asmenų teises, tam tikrais atvejais netaikydamas nacionalinės teisės nuostatos, jeigu jos taikymas konkrečios bylos aplinkybėmis lemtų su Sąjungos teise nesuderinamą rezultatą (2016 m. liepos 13 d. Sprendimo *Pöpperl*, C-187/15, EU:C:2016:550, 45 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

- 62 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip, kad, pirma, Direktyvos 1999/62 9a straipsnyje numatyto proporcingumo reikalavimo negalima laikyti turinčiu tiesioginį poveikį ir, antra, nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į savo pareigą imtis visų bendrų ar individualių priemonių, tinkamų užtikrinti šios nuostatos vykdymą, nacionalinę teisę turi aiškinti taip, kad ji atitiktų šią nuostatą, arba, jei toks ją atitinkantis aiškinimas neįmanomas, netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, jeigu jos taikymas konkrečios bylos aplinkybėmis lemtų su Sąjungos teise nesuderinamą rezultatą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 63 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1999 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/62/EB dėl sunkiasvorių krovinių transporto priemonių apmokestinimo už naudojimąsi tam tikra infrastruktūra, iš dalies pakeistos 2011 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/76/ES, 9a straipsnyje numatyto proporcingumo reikalavimo negalima laikyti turinčiu tiesioginį poveikį. Nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į savo pareigą imtis visų bendrų ar individualių priemonių, tinkamų užtikrinti šios nuostatos vykdymą, nacionalinę teisę turi aiškinti taip, kad ji atitiktų šią nuostatą, arba, jei toks ją atitinkantis aiškinimas neįmanomas, netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, jeigu jos taikymas konkrečios bylos aplinkybėmis lemtų su Sąjungos teise nesuderinamą rezultatą.

Parašai.